

یندیهوده

www.ketab.ir

دکترزینب برخورداری
(دانشیار دانشگاه تهران)

سرشناسه: برخورداري، زينب، ۱۳۵۹ -
 عنوان و نام پديدآور: پند بيهوده / زينب برخورداري.
 مشخصات نشر: مشهد: بنياد پژوهشهاي اسلامي، ۱۴۰۰.
 مشخصات ظاهري: ۱۵۲ ص.
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۰۶-۰۵۷۸-۰
 وضعيت فهرست‌نويسي: فنيا.
 يادداشت: کتابنامه: ص ۱۴۹.
 موضوع: نصيحت.
 موضوع: Advice.
 موضوع: نصيحت -- جنبه‌هاي مذهبي -- اسلام.
 موضوع: Advice -- Religious aspects -- Islam.
 شناسه افروده: آستان قدس رضوي، بنياد پژوهشهاي اسلامي.
 رده‌بندي ديويي: ۲۹۷/۶۷.
 رده‌بندي کنگره: BP ۲۴۹.
 شماره کتاب‌شناسي ملي: ۸۷۳۹۳۵۲.

بنیاد پژوهش‌های اسلامی
 آستان قدس رضوی

پند بيهوده

دکتر زينب برخورداري (دانشيار دانشگاه تهران)

ارزيابان: دکتر محمد جواد فلاح، دکتر اميرحسين مرادي

ويراستار: محمدرضا نجفي

حروف نگار: محمود رسولي

چاپ دوم: ۱۴۰۱ / ۱۰۰۰ نسخه، رقيعي / بها: ۵۰۰،۰۰۰ ريال

چاپ و صحافي: مؤسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوي

بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی، مشهد: صندوق پستی ۳۶۶-۹۱۷۳۵

تلفن و دورنگار واحد فروش بنياد پژوهش‌های اسلامي: ۰۵۱-۳۲۲۳۰۸۰۳

www.islamic-rf.ir

info@islamic-rf.ir

حق چاپ محفوظ است

فهرست

۷	..... سخن ناشر
۹	..... مقدمه
۱۳	..... پیشگفتار
۱۶	..... فصل یکم: پند به مثابه گونه ای از ارتباط
۱۷	..... ۱. چیستی پند و پنددهی
۲۰	..... ۲. تحقق پند و شرایط آن
۲۴	..... پنج زبان هم زمان
۲۸	..... فصل دوم: پند و اخلاق
۲۹	..... ۱. پند در ترازی اخلاق
۳۶	..... ۲. جایگاه پند و اندرز در رشد اخلاقی
۳۹	..... فصل سوم: گونه های پند
۴۱	..... یک. پند کلامی صریح و نثر
۴۲	..... دو. پند صریح و منظوم
۴۲	..... سه. پند حکمت آموز
۴۳	..... چهار. طنز
۴۳	..... پنج. مثل

شش. اندرز دینی. ۴۴

هفت. وصایا و عهدنامه ها. ۴۴

هشت. قصه. ۴۵

نه. پند از جنس آینه. ۴۶

ده. پند همراه با استدلال. ۴۶

یازده. پند با انگاره آفرینی. ۴۷

دوازده. گونه تلفیقی. ۴۷

فصل چهارم: از بیهوده کاری تا بهره‌وری ۵۲

بهره‌وری ملی. ۵۵

فرصت خودارزیابی. ۵۷

سنبه بهره‌وری. ۵۷

دغدغه بهره‌وری برنامه‌های اخلاقی. ۵۸

از مقصریابی تا مسئله‌یابی. ۶۰

فصل پنجم: واعظ بیهوده‌گو، گوش ناشنوا ۶۴

۱. پندده بیهوده‌کار. ۶۶

۲. پندگیرنده و گوش ناشنوا. ۷۳

۳. شیوه پنددهی. ۷۸

۴. موقعیت پنددهی. ۷۹

۵. درون‌مایه پند. ۸۰

فصل ششم: تله‌های پند ۸۲

یک. تله فرافکنی. ۸۵

دو. تله برجسب زنی. ۸۵

سه. تله «یا». ۸۶

۸۶.....	چهار. تله تکرار.....
۸۷.....	پنج. تله انباشت پند.....
۸۷.....	شش. تله بن بست پنداری.....
۹۱.....	فصل هفتم: جایگاه های پندهای ناشدنی.....
۹۳.....	جایگاه های پند ناشدنی.....
۹۴.....	۱. پند به محال.....
۱۰۰.....	۲. پند به چیزی که رخ نمی دهد.....
۱۰۷.....	فصل هشتم: پیامدهای پند بیهوده.....
۱۰۸.....	۱. حیرت و سرگشتگی.....
۱۱۱.....	۲. احساس بلاتکلیفی.....
۱۱۳.....	۳. احساس گناه.....
۱۱۴.....	۴. احساس فروماندگی.....
۱۱۶.....	۵. احساس فرومایگی.....
۱۱۷.....	۶. اخلاق گریزی.....
۱۱۸.....	۷. بی اعتمادی به پنددهنده.....
۱۱۹.....	۸. پندگریزی.....
۱۲۰.....	۹. اخلاق ستیزی.....
۱۲۳.....	فصل نهم: دوراها پند و اعتدال.....
۱۲۷.....	بلاتکلیفی اخلاقی.....
۱۲۹.....	مهارت جستجو از راه سوم.....
۱۳۶.....	فصل دهم: مهارت های پنددهی.....
۱۳۹.....	مهارت های چندوجهی.....

سخن ناشر

عن عبدالسلام بن صالح الهروي قال: سَمِعْتُ أبا الحسن عليَّ بن موسى الرضا عليه السلام يقول: رَجِمَ اللهُ عبداً أحيأ أمرنا. فقلتُ له: وَكَيْفَ يُحْيِي أَمْرَكُمْ؟ قال: يَتَعَلَّمُ عُلُومَنَا وَيُعَلِّمُهَا النَّاسَ، فَإِنَّ النَّاسَ لَوْ عَلِمُوا مَحَاسِنَ كَلَامِنَا لَاتَّبَعُونَا.

حمد و سپاس بی حد خداوند بزرگ و دانا را سزد که غایت آفرینش انسان را معرفت و عبودیت ذات مقدس خود قرار داد و فرمود: ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾^۱. درود بر پیامبران الهی به ویژه حضرت خاتم انبیا محمد مصطفی صلی الله علیه و آله که با تزکیه و تعلیم کتاب و حکمت، زمینه ساز تحقق این هدف متعالی شدند و سلام بر امامان معصوم علیهم السلام، به خصوص عالم آل محمد صلی الله علیه و آله، حضرت امام علی بن موسی الرضا علیه السلام که ستارگان پرفروغ آسمان معرفت و عبودیت اند و راهنمایان بشر در صراط مستقیم معرفت و بندگی، و رحمت خدا بر عالمان و پژوهشگرانی که در طول

---

۱. عیون اخبار الرضا علیه السلام ج ۱، ص ۳۰۷؛ از امام رضا علیه السلام شنیدم که می فرمود: خدا رحمت کند کسی که امر ما را زنده کند. عرض کردم: امر شما را چگونه زنده کند؟ فرمود: علوم ما را فراگیرد و به مردم بیاموزد، که اگر مردم زیبایی های کلام ما را بدانند از ما پیروی خواهند کرد.

۲. ذاریات / ۵۶: «و جن و انس را نیافریدم مگر برای آنکه مرا بپرستند».

تاریخ با فراگیری و نشر علوم و معارف اسلامی به احیای امرامامت و ولایت پرداخته و مردم را با زیبایی‌های فرهنگ اصیل اهل بیت علیهم‌السلام آشنا ساخته‌اند. بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی بر اساس نگاه ژرف تولیت فقید این آستان ملک پاسبان در سال ۱۳۶۳ به دستور معظّم له تأسیس شد و با الهام از منویات رهبر کبیر انقلاب اسلامی، حضرت امام خمینی رحمته‌الله و دیدگاه‌های حکیمانۀ خلف صالح ایشان، مقام معظّم رهبری، حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای مدظله‌العالی، و رهنمودهای تولیت معزز، با تشکیل گروه‌های پژوهشی و استفاده از نخبگان حوزه و دانشگاه، در راستای تأمین نیازهای فرهنگی جامعه و نظام اسلامی و نسل جوان و زائران بارگاه منور رضوی، به پژوهش و نشر علوم و معارف اسلامی نبوی و سیره اهل بیت عصمت علیهم‌السلام پرداخته و به فضل الهی به توفیقات ارزنده‌ای دست یافته است.

* * *

کتاب پند بیهوده گامی است در جهت اثربخش کردن پنددهی، به عنوان یکی از رایج‌ترین روش‌های ترویج اخلاق. این نوشتار با موشکافی فرایند پنددهی و پندپذیری، به موانع اثربخشی پند و اثرات پند بیهوده عطف توجه دارد؛ اما به همین حد بسنده نکرده درباره پیامدهای پنددهی بیهوده هشدار می‌دهد. ارائه راهکارهایی برای خروج از دوراهۀ پنددهی بیهوده و ترک پنددهی، خاتمه‌بخش مباحث است.

بنیاد پژوهش‌های اسلامی
آستان قدس رضوی